

РЕФОРМА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТІЯ ОПЕРАТИВНОГО РОЗГЛЯДУ КОНСТИТУЦІЙНИХ СКАРГ

З прийняттям 13.07.2017 р. нового Закону України «Про Конституційний Суд України» внесено суттєві зміни у організаційну структуру Конституційного Суду України [1]. Однією з центральних підстав для здійснення реформи організаційної структури суду конституційної юрисдикції стало запровадження права на конституційну скаргу громадян та забезпечення оперативного розгляду такої форми звернень.

Так, фізичні або юридичні особи приватного права мають право звернутись до Конституційного Суду із заявою про здійснення перевірки на конституційність (відповідність Конституції України) закону або його окремих положень, які були покладені в основу остаточного судового рішення по справі, в якій такі особи приймали участь.

Профільним законом та регламентом суду встановлюється, що у складі Конституційного Суду України діють Велика палата, два сенати та шість колегій, які у межах своїх повноважень діють як Конституційний Суд [2].

Велика палата являється найчисельнішою структурною одиницею, оскільки діє у складі всіх суддів Конституційного Суду. Палата може приймати участь у розгляді конституційних скарг виключно у випадку відмови Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати. Відмова Сенату можлива у випадку виникнення під час розгляду справи необхідності у здійсненні тлумаченні Конституції України або у разі якщо розгляд питання може спричинити невідповідність попереднім юридичним позиціям Суду.

У складі Конституційного Суду України створено два сенати, які діють у складі дев'яти суддів Конституційного Суду кожен. Саме до компетенції сенатів віднесено розгляд конституційних скарг та надання оцінки конституційності законів України або їх окремих положень, які є предметом відповідної скарги. Крім того, сенати уповноважені на розгляд питання щодо відкриття або відмови у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою, у випадку відсутності одностайності рішення нижчестоящої колегії щодо вирішення питання про відкриття провадження за скаргою.

Найменшою структурною одиницею Конституційного Суду України є колегії, кожна з яких діє у складі трьох суддів. Законодавчо встановлено створення у межах кожного з сенатів по три колегії. До повноважень колегій належить розгляд питання відкриття або відмови у відкритті конституційного провадження за конституційними скаргами.

Першочергову перевірку конституційних скарг на відповідність вимогам здійснює Секретаріат Суду який також здійснює підготовку попередніх висновків про наявність підстав для відкриття (відмови у відкритті) конституційного провадження у справі. У разі невідповідності скарги вимогам законодавства, Секретаріат повертає її без розгляду та передачі до судді-доповідача. Вказане пов'язане із тим, що до Конституційного Суду України (як і до конституційних судів інших країн) велика кількість звернень подається з порушеннями вимог щодо оформлення подання, його змісту та необхідних додатків [3]. Крім того, така попередня фільтрація скарг зменшує навантаження на суддів та дозволяє останнім зосередитись на розгляді скарг по суті.

В подальшому, скаргу, у разі прийнятності, передають визначеному судді-доповідачу, який здійснює підготовчі дії до розгляду конституційної скарги, зокрема шляхом витребування документів та матеріалів, залучення спеціалістів та звернення до наукових установ та вищих навчальних закладів з метою дослідження їх позицій стосовно питань, порушених у конституційному провадженні. Крім того, саме суддя-доповідач здійснює підготовку проекту ухвали про відкриття (або відмову) провадження у справі та передає підготовлені ним матеріали справи до колегії суддів для подальшого розгляду.

Отже, організаційна структура Конституційного Суду України, встановлена новими редакціями Закону України «Про Конституційний Суд України» та Регламенту Конституційного Суду України, передбачає поділ складу суду на структурні одиниці, що уповноважені діяти як повноцінний Конституційний Суд України. Така організаційна структура виступає гарантією оперативного розгляду конституційних скарг. Проте, цей висновок наразі базується тільки на теоретичному аналізі, оскільки практична діяльність Конституційного Суду України з розгляду конституційних скарг лише розпочато.

Список використаних джерел

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2136-viii>.
2. Постанова Конституційного Суду України про Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного Суду України від 22.02.2018 р. № 1-пс/2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0001710-18>.
3. Пам'ятка для громадян та юридичних осіб про порядок звернення до Конституційного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

Ключові слова: Конституційний Суд України, організаційна структура, реформа, конституційна скарга, гарантії.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Салей М. І.

Таркин Василий Павлович

студент 1-го курса магистратуры судебно-административного факультета
Национального университета «Одесская юридическая академия»

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОЙ ЖАЛОБЫ

«Украинский Страсбург», «допуск гражданского общества к осуществлению конституционного контроля», «новый инструмент защиты прав человека» — такие звучали в связи с включением в ст. 55 Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» принципиально нового для Украины института конституционной жалобы. И пока наша страна надеется на общество ответственных граждан, а Конституционный Суд ожидает большое количество работы, институт конституционной жалобы успешно функционирует во многих странах мира.

Возникновение и развитие конституционной жалобы неразрывно связано с историческими этапами становления конституционного контроля в целом. Ещё арагонское право XIII-XVI веков предусматривало защиту основных прав человека с помощью процедуры, которая явилась прообразом конституционной жалобы.

В современном мире существуют разные процедуры защиты прав человека и гражданина. Институт конституционной жалобы существует за рубежом в тех странах, где есть специальные органы конституционного контроля, что характерно для европейской модели, к которой относится и Украина.

Николаева Т.А., при изучении данного вопроса выделяла следующие виды индивидуальных обращений:

1. Конституционная жалоба как конкретная форма контроля, направленная на защиту гражданами своих прав от нарушений актами и действиями государственных органов, действующая в таких странах как Португалия, Словения.

2. Смешанные жалобы, которые традиционно именуют конституционными: обращение обладает признаками как абстрактной, так и конкретной жалоб в классическом понимании, то есть носит смешан-